Polska lokalnie, polskość globalnie

POLSKA W PIĘCIU PRZEDMIOTACH

Scenariusz zajęć dla dzieci w wieku 6–10 lat

Autorka: Anna Szkotak

Opracowanie graficzne: Monika Lewandowska

STOWARZYSZENIE PORADNIA POLONIJNA

Polska na czasie

INSTYTUT ROZWOJU JĘZYKA POLSKIEGO

Sfinansowano przez
Instytut Rozwoju Języka Polskiego
ze środków budżetu państwa

Dlaczego warto poruszyć ten temat?

Podczas wydarzeń wielokulturowych Polska bywa przedstawiana za pomocą kilku najbardziej rozpoznawalnych symboli: flagi, pierogów, strojów ludowych albo znanych zabytków. Elementy te są częścią polskiej kultury, ale nie pokazują całej różnorodności współczesnego kraju.

Dzieci wychowujące się poza Polską mogą chcieć opowiedzieć o niej swoim rówieśnikom, lecz nie zawsze wiedzą, co wybrać i jak przedstawić temat. Mogą również obawiać się, że nie mają wystarczającej wiedzy albo że ich osobiste skojarzenia nie są „wystarczająco polskie".

Scenariusz „Polska w pięciu przedmiotach" stawia przed dziećmi konkretne zadanie: przygotowanie niewielkiego stoiska o współczesnej Polsce. Ograniczenie liczby elementów wymaga rozmowy, współpracy, uzasadniania wyborów i podejmowania wspólnej decyzji.

Zajęcia pokazują jednocześnie, że pięć przedmiotów nie może opowiedzieć całej historii kraju. Każda grupa tworzy tylko jedną z wielu możliwych prezentacji. Polska może być przedstawiana poprzez naukę, technologię, przyrodę, sport, sztukę, muzykę, codzienność, język, rodzinne doświadczenia albo osiągnięcia współczesnych Polaków.

Jak zaplanować pracę?

Rozłóż projekt na kilka spotkań: poznanie kart i wybór tematów, sprawdzanie informacji, przygotowanie stoiska oraz próbne zwiedzanie. Pracujcie w zespołach trzy- lub czteroosobowych. Każdy zespół przygotowuje własne małe stoisko.

Podpowiedź

Dla każdego zespołu przygotuj komplet kart i pięć kopii karty uzasadnienia oraz etykiety. Młodsze dzieci mogą rysować lub dyktować odpowiedzi. Starsze mogą samodzielnie tworzyć krótkie podpisy. Nie trzeba pisać pełnymi zdaniami.

Jakie materiały są potrzebne?

Przygotuj pomoce z załączników:

- załącznik nr 1: list organizatorów lokalnego dnia kultur
- załącznik nr 2: 36 kart przedmiotów i tematów
- załącznik nr 3: pięć pustych kart na własne pomysły
- załącznik nr 4: kartę zespołu „Nasze pięć wyborów” i kartę uzasadnienia do powielenia pięć razy
- załącznik nr 5: dziesięć kart argumentów
- załącznik nr 6: dwuczęściowy szablon projektu stoiska
- załącznik nr 7: etykietę wystawową do powielenia pięć razy
- załącznik nr 8: kartę osoby odwiedzającej stoisko
- załącznik nr 9: kartę refleksji „Czego zabrakło?”.

Przed zajęciami zapoznaj się z krótką instrukcją w części „Jak zaplanować pracę?”.

Dodatkowo potrzebne będą:

- duże arkusze papieru
- kredki, flamastry, klej i nożyczki
- opcjonalnie fotografie, czasopisma i materiały reklamowe
- urządzenie z dostępem do wcześniej wybranych, bezpiecznych źródeł
- opcjonalnie przyniesione przez dzieci niewielkie przedmioty.

Gdzie znaleźć pomoce?

List: s. 12. Karty tematyczne: s. 13–18. Puste karty: s. 19. Pięć wyborów: s. 20. Uzasadnienie: s. 21. Argumenty: s. 22. Projekt stoiska: s. 23–24. Etykieta: s. 25. Karta odwiedzającego: s. 26. Refleksja: s. 27.

Krok 1. Czy pięć przedmiotów wystarczy?

Przeczytaj uczniom list. Następnie zapytaj:

- Jak można przedstawić cały kraj za pomocą pięciu rzeczy?
- Co powinno znaleźć się na stoisku?
- Dla kogo je przygotowujemy?
- Co może zainteresować osoby, które niewiele wiedzą o Polsce?
- Czy wszyscy wybiorą te same elementy?
- Czy pięć przedmiotów wystarczy, aby pokazać całą Polskę?

Wyjaśnij, że nie istnieje jeden prawidłowy zestaw. Zadaniem grupy będzie stworzenie spójnej propozycji i wyjaśnienie własnych decyzji.

Krok 2. Co już kojarzymy z Polską?

Na dużym arkuszu zapisz słowo „Polska". Dzieci podają wszystkie skojarzenia, które przychodzą im do głowy.

Na etapie zbierania pomysłów nie oceniaj i nie odrzucaj odpowiedzi. Potem wspólnie pogrupujcie skojarzenia; niektóre mogą pasować do kilku kategorii:

- miejsca
- przyroda
- język
- ludzie
- codzienne życie
- sztuka i muzyka
- sport
- nauka i technologia
- jedzenie
- historia
- rodzinne doświadczenia
- rzeczy, które chcemy dopiero poznać.

Zapytaj:

- W których kategoriach mamy najwięcej skojarzeń?
- O czym prawie nie wspomnieliśmy?
- Czy nasze skojarzenia pokazują Polskę współczesną?
- Skąd znamy te informacje?

Krok 3. Poznajemy karty

Rozłóż 36 kart z załącznika nr 2. Przedstawiają one sześć grup tematów:

- Miejsca i codzienność (8)
- Przyroda (6)
- Nauka i technologia (6)
- Kultura i język (7)
- Sport i aktywność (4)
- Smaki i rodzinne historie (5)

Własne pomysły można dopisać lub narysować na pięciu pustych kartach z załącznika nr 3.

Podpowiedź

Karty są inspiracjami, a ilustracje nie przedstawiają konkretnych osób, firm ani produktów. Wybrany polski przykład trzeba ustalić i sprawdzić. Przed prezentacją zweryfikujcie nazwiska, nazwy, wydarzenia i dane.

Krok 4. Pierwszy wybór

Podziel dzieci na trzy- lub czteroosobowe zespoły. Każdy zespół wybiera dziesięć interesujących go elementów spośród kart.

Na tym etapie nie trzeba uzasadniać każdej decyzji. Dzieci mogą kierować się ciekawością, osobistymi doświadczeniami i tym, co chciałyby pokazać rówieśnikom.

Jeśli zespół chce zaproponować własny temat, korzysta z pustej karty. Własny pomysł jest jednym z dziesięciu wyborów.

Krok 5. Z dziesięciu zostaje pięć

Rozdaj kartę „Nasze pięć wyborów” z załącznika nr 4. Każdy zespół wybiera pięć elementów, które pozostaną na stoisku, i zapisuje lub rysuje je w pięciu polach.

W rozmowie pomogą karty argumentów z załącznika nr 5:

- To pokazuje współczesną Polskę.
- To może zaskoczyć odwiedzających.
- To jest ważne dla naszej grupy.
- Dzięki temu można nauczyć się nowego słowa.
- To zachęca do działania.
- Tego można posłuchać.
- Tego można spróbować.
- To pokazuje różnorodność Polski.
- To łączy Polskę z innymi krajami.
- Chcemy dowiedzieć się o tym więcej.

Dzieci powinny wysłuchać każdej osoby w zespole. Każdy uczestnik może wskazać jeden element, za którym chce się opowiedzieć. Ustalcie wspólnie, jak podjąć decyzję, gdy zdania się różnią.

Krok 6. Uzasadniamy decyzje

Dla każdego z pięciu wybranych elementów zespół uzupełnia osobną kartę uzasadnienia z załącznika nr 4. Powiel tę stronę pięć razy na zespół. Karta zawiera pola:

- Wybraliśmy:
- Ponieważ:
- Chcemy, aby odwiedzający dowiedzieli się:
- Możemy to pokazać za pomocą:
- Pytanie do odwiedzających:

Zachęcaj do stosowania zwrotów:

- Naszym zdaniem...
- Wybraliśmy to, ponieważ...
- Ten element pokazuje, że...
- Nie wybraliśmy..., ponieważ...
- Zdecydowaliśmy wspólnie, że...

Krok 7. Sprawdzamy informacje

Każdy zespół wybiera jeden albo dwa elementy do dokładniejszego zbadania. Przed publiczną prezentacją osoba prowadząca sprawdza informacje we wszystkich pięciu opisach.

Dzieci mogą poszukać odpowiedzi na pytania:

- Czy ta informacja jest aktualna?
- Kto jest autorem albo twórcą?
- Gdzie można znaleźć wiarygodne źródło?
- Czy zdjęcie przedstawia rzeczywiście to miejsce?
- Czy podaliśmy prawidłową nazwę?
- Czy nie przedstawiamy wyjątku jako czegoś typowego dla całej Polski?

Przygotuj wcześniej bezpieczne materiały źródłowe. Dzieci nie muszą samodzielnie przeszukiwać całego internetu. Pomóż im zapisać źródło informacji na karcie uzasadnienia, a potem na etykiecie.

Krok 8. Projektujemy stoisko

Na dwuczęściowym szablonie z załącznika nr 6 zespół planuje:

- tytuł stoiska
- rozmieszczenie pięciu elementów
- krótkie podpisy
- jeden element do oglądania
- jeden element angażujący odwiedzających
- jedno pytanie albo zadanie
- jeden polski zwrot, którego nauczy się odwiedzający.

Możliwe elementy angażujące

- odsłuchanie fragmentu muzyki
- nauczenie się słowa
- dopasowanie ilustracji
- rozwiązanie zagadki
- wykonanie prostego ruchu
- wskazanie miejsca na mapie
- wybranie najciekawszej karty
- zadanie pytania młodemu przewodnikowi.

Podpowiedź

Dodatkowe podpisy, pytania i zadania rozwijają wybrane pięć tematów. Nie muszą oznaczać dodawania kolejnych tematów do stoiska.

Krok 9. Przygotowujemy etykiety

Rozdaj etykiety z załącznika nr 7: po jednej do każdego z pięciu elementów. Znajdują się na nich pola:

- Nazwa przedmiotu lub tematu:
- Co przedstawia?
- Dlaczego znalazł się na naszym stoisku?
- Ciekawostka:
- Sprawdzone źródło:
- Pytanie do odwiedzającego:

Teksty powinny być krótkie i czytelne. Dzieci mogą przygotować również wersję etykiety w języku kraju zamieszkania.

Krok 10. Próbne zwiedzanie

W każdym zespole część dzieci zostaje przy stoisku, a pozostałe osoby wcielają się w odwiedzających. Następnie zamieniają się rolami, tak aby każdy mógł oprowadzać i zwiedzać.

Osoby odwiedzające korzystają z karty z załącznika nr 8:

- Co zobaczyłam lub zobaczyłem?
- Czego dowiaduję się po raz pierwszy?
- Co chcę sprawdzić?
- Który element mnie zaskoczył?
- Jakie polskie słowo pamiętam?
- Jakie pytanie chcę zadać?

Po zwiedzaniu zespoły mogą poprawić swoje stoiska.

Podpowiedź

Młodsze dzieci mogą odpowiedzieć na wybrane pytania ustnie, rysunkiem lub z pomocą w zapisie. Nie trzeba uzupełniać całej karty.

Krok 11. Czego zabrakło?

Rozdaj kartę refleksji z załącznika nr 9.

Dzieci odpowiadają:

- Co jeszcze mogłoby znaleźć się na stoisku?
- Czy inna grupa pokazała Polskę w odmienny sposób?
- Jakich tematów nie uwzględniła żadna grupa?
- Czy da się przedstawić cały kraj za pomocą pięciu rzeczy?
- Co zmienilibyśmy, gdybyśmy mogli wybrać dziesięć elementów?
- Jaki szósty przedmiot dodalibyśmy po obejrzeniu pozostałych stoisk?

Podkreśl, że każde stoisko przedstawia jedynie fragment większej historii.

Krok 12. Organizujemy wydarzenie

Gotowe stoiska można zaprezentować podczas:

- dnia wielokulturowego
- szkolnego pikniku
- spotkania z rodzicami
- wydarzenia w bibliotece
- lokalnego festiwalu
- spotkania z inną szkołą
- internetowej wymiany między klasami.

Dzieci pełnią rolę przewodników i uczą odwiedzających wybranego polskiego słowa lub zwrotu.

Zakończenie zajęć

Każde dziecko kończy jedno zdanie:

- Chciałam lub chciałem pokazać...
- Najtrudniej było zdecydować...
- Zmieniłam lub zmieniłem zdanie, gdy...
- Zaskoczyło mnie...
- Teraz chcę sprawdzić...
- Polska nie mieści się w pięciu przedmiotach, ponieważ...

Wskazówki dla osoby prowadzącej

- Nie twórz jednej obowiązkowej listy symboli Polski.
- Zachęcaj do pokazywania współczesności i codziennego życia.
- Nie odrzucaj rodzinnych ani osobistych skojarzeń.
- Zwracaj uwagę na aktualność prezentowanych informacji.
- Pomagaj odróżniać fakt od opinii.
- Nie oceniaj, która grupa pokazała Polskę „najlepiej”.
- Pilnuj, aby każde dziecko miało wpływ na wybory zespołu.
- Nie wymagaj od uczniów reprezentowania całego kraju ani udzielania odpowiedzi na wszystkie pytania o Polskę.
- Pozwól dzieciom powiedzieć: „Nie wiem, ale możemy to sprawdzić”.

Podpowiedź

Jeśli pojawi się uogólnienie lub niepewna informacja, zapiszcie ją jako coś do sprawdzenia. Osobiste doświadczenie jednej rodziny nie musi opisywać wszystkich mieszkańców Polski.

Pozwól korzystać z innych języków i z pomocy w zapisie. Nie wymagaj ujawniania prywatnych historii ani samodzielnego występu. Przy degustacji uwzględnij alergie i zasady placówki; smak można też opisać lub zilustrować.

Najważniejszym celem jest pokazanie, że opowiadanie o Polsce może być twórcze, aktualne i osobiste, a jednocześnie oparte na rzetelnych informacjach.

Załącznik nr 1

List organizatorów

Drodzy Uczniowie!

Organizujemy lokalny dzień kultur. Chcemy, aby odwiedzający mogli poznać współczesną Polskę. Każdy zespół otrzymuje miejsce na jedno małe stoisko.

Jest jednak pewien warunek: możecie pokazać tylko pięć przedmiotów albo tematów. Zastanówcie się, co wybierzecie i dlaczego właśnie te elementy powinny znaleźć się na waszym stoisku.

Pamiętajcie, że odwiedzą was osoby, które niewiele wiedzą o Polsce. Chcemy zobaczyć kraj ciekawy, różnorodny i współczesny.

Powodzenia!

Organizatorzy dnia kultur

Załącznik nr 2

Przedmioty i tematy

Wytnij karty. Wybierzcie tematy; konkretne polskie przykłady sprawdźcie w źródłach.

Miejsca i codzienność

Współczesne polskie miasto

Miejsca i codzienność

Mała miejscowość

Miejsca i codzienność

Osiedle

Miejsca i codzienność

Szkoła

Miejsca i codzienność

Biblioteka

Miejsca i codzienność

Transport publiczny

Załącznik nr 2

Przedmioty i tematy

Wytnij karty. Wybierzcie tematy; konkretne polskie przykłady sprawdźcie w źródłach.

Miejsca i codzienność

Plac zabaw

Miejsca i codzienność

Kawiarnia lub przestrzeń spotkań

Przyroda

Morze

Przyroda

Góry

Przyroda

Jeziora

Przyroda

Las

Załącznik nr 2

Przedmioty i tematy

Wytnij karty. Wybierzcie tematy; konkretne polskie przykłady sprawdźcie w źródłach.

Przyroda

Park narodowy

Przyroda

Zwierzę lub roślina występujące w Polsce

Nauka i technologia

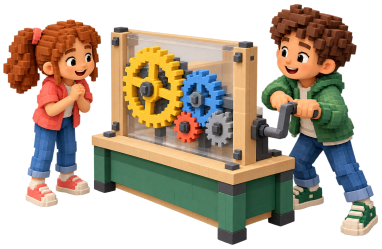

Centrum nauki

Nauka i technologia

Polski wynalazek

Nauka i technologia

Współczesny naukowiec lub naukowczyni

Nauka i technologia

Firma technologiczna

Załącznik nr 2

Przedmioty i tematy

Wytnij karty. Wybierzcie tematy; konkretne polskie przykłady sprawdźcie w źródłach.

Nauka i technologia

Gra komputerowa stworzona w Polsce

Nauka i technologia

Projekt związany z ochroną środowiska

Kultura i język

Współczesna książka

Kultura i język

Film lub animacja

Kultura i język

Muzyka

Kultura i język

Sztuka współczesna

Załącznik nr 2

Przedmioty i tematy

Wytnij karty. Wybierzcie tematy; konkretne polskie przykłady sprawdźcie w źródłach.

Kultura i język

Język polski

Kultura i język

Ciekawe polskie słowo

Kultura i język

Lokalny festiwal

Sport i aktywność

Popularna dyscyplina sportowa

Sport i aktywność

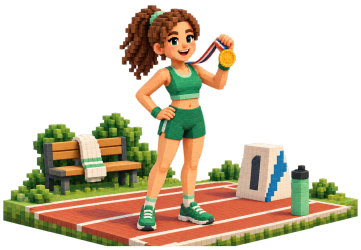

Współczesny sportowiec lub sportsmenka

Sport i aktywność

Wydarzenie sportowe

Załącznik nr 2

Przedmioty i tematy

Wytnij karty. Wybierzcie tematy; konkretne polskie przykłady sprawdźcie w źródłach.

Sport i aktywność

Aktywność dzieci i młodzieży

Smaki i rodzinne historie

Polska potrawa

Smaki i rodzinne historie

Współczesna wersja tradycyjnego dania

Smaki i rodzinne historie

Rodzinny przepis

Smaki i rodzinne historie

Przedmiot związany z osobistą historią dziecka

Smaki i rodzinne historie

Fotografia ważnego miejsca

Załącznik nr 3

Nasze własne pomysły

Wytnij pięć kart. Narysujcie lub zapiszcie własne tematy. Każdy może wejść do pierwszych dziesięciu wyborów.

Własny pomysł 1

Własny pomysł 2

Własny pomysł 3

Własny pomysł 4

Własny pomysł 5

Możecie rysować, pisać lub poprosić o zapisanie waszych słów.

Załącznik nr 4

Nasze pięć wyborów

Wpiszcie lub narysujcie pięć tematów. Do każdego uzupełnijcie osobną kartę uzasadnienia z następnej strony.

Nazwa zespołu:

1.

2.

3.

4.

5.

Załącznik nr 4

Uzasadniamy wybór

Powiel tę stronę pięć razy na zespół: po jednej dla każdego tematu. Można zapisywać hasła, rysować lub dyktować.

Zespół i numer wyboru (1–5):

Wybraliśmy:

Ponieważ:

Chcemy, aby odwiedzający dowiedzieli się:

Możemy to pokazać za pomocą:

Pytanie do odwiedzających:

Źródło informacji / co jeszcze sprawdzimy:

Załącznik nr 5

Argumenty, które pomagają

Wytnij karty. Wybierzcie argumenty pasujące do waszych tematów i wysłuchajcie każdej osoby.

To pokazuje współczesną Polskę.	**To może zaskoczyć odwiedzających.**
To jest ważne dla naszej grupy.	**Dzięki temu można nauczyć się nowego słowa.**
To zachęca do działania.	**Tego można posłuchać.**
Tego można spróbować.	**To pokazuje różnorodność Polski.**
To łączy Polskę z innymi krajami.	**Chcemy dowiedzieć się o tym więcej.**

Załącznik nr 6

Projekt stoiska

Część 1 z 2. Narysujcie rozmieszczenie pięciu elementów. Oznaczcie je numerami od 1 do 5 i dodajcie krótkie podpisy.

Tytuł stoiska:

Miejsce na plan z góry lub rysunek stoiska

Załącznik nr 6

Jak zaprosimy do działania?

Część 2 z 2. Wybierzcie zadanie, które rozwija jeden z pięciu tematów stoiska.

Co będzie można obejrzeć?

Co będzie można zrobić lub czego posłuchać?

Jakie pytanie lub zadanie zaproponujemy?

Jakiego polskiego słowa lub zwrotu nauczymy?

Kto co przygotuje i kto oprowadzi gości?

Załącznik nr 7

Etykieta wystawowa

Powiel pięć razy na zespół. Jedna etykieta opisuje jeden temat. Piszcie krótko i czytelnie; można dodać wersję w innym języku.

Nazwa przedmiotu lub tematu:

Co przedstawia?

Dlaczego znalazł się na naszym stoisku?

Ciekawostka:

Sprawdzone źródło:

Pytanie do odwiedzającego:

Załącznik nr 8

Odwiedzam stoisko

Wybierz pytania, na które chcesz odpowiedzieć. Możesz pisać, rysować lub opowiedzieć swoje wrażenia.

1. Co zobaczyłam lub zobaczyłem?

2. Czego dowiaduję się po raz pierwszy?

3. Co chcę sprawdzić?

4. Który element mnie zaskoczył?

5. Jakie polskie słowo pamiętam?

6. Jakie pytanie chcę zadać?

Załącznik nr 9

Czego zabrakło?

Porozmawiajcie w zespole. Wybierzcie pytania do zapisania; odpowiedzi można też narysować lub podyktować.

1. Co jeszcze mogłoby znaleźć się na stoisku?

2. Czy inna grupa pokazała Polskę w odmienny sposób?

3. Jakich tematów nie uwzględniła żadna grupa?

4. Czy da się przedstawić cały kraj za pomocą pięciu rzeczy?

5. Co zmienilibyśmy, gdybyśmy mogli wybrać dziesięć elementów?

6. Jaki szósty przedmiot dodalibyśmy po obejrzeniu pozostałych stoisk?